

RÄTTEN

Hovrättsråden Christian von Szalay, Lina Forzelius, referent, och Erland Koch

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Hovrättsfiskalen Sanna Johansson

PARTER (se bilaga)

SAKEN

Mord m.m.; nu fråga om jäv

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Södertörns tingsrätts dom 2024-08-28 i mål B 15631-23

Antony Falk, Olivia Carlsson, Hamse Omar, Kardo Fatah och Adnan Ali har överklagat tingsrättens dom och yrkat att hovrätten i första hand ska undanröja domen och återförvisa målet till tingsrätten för ny handläggning. De har som grund för yrkandena sammanfattningsvis gjort gällande att nämndemannen Sven Pernils varit jävig i målet med anledning av en kommentar som denne publicerade på plattformen X den 20 augusti 2024.

Åklagaren, som inte ansett att jäv förelegat, har motsatt sig yrkandena.

Målsägandena har beretts möjlighet att yttra sig i jävsfrågan. Några har anslutit sig till åklagarens inställning. Övriga har inte redovisat någon inställning.

Efter föredragning fattar hovrätten följande

BESLUT (att meddelas 2024-09-23 kl. 10.00)

Hovrätten avslår Antony Falks, Olivia Carlssons, Hamse Omars, Kardo Fatahs och Adnan Alis jävsinvändningar.

Skälen för beslutet

Utgångspunkter för hovrättens prövning

Bestämmelser om domarjäv finns i 4 kap. 13 § rättegångsbalken. Dessa regler är tillämpliga även i förhållande till nämndemän. Syftet med bestämmelserna om jäv är att skydda rättskipningens objektiva handhavande och att säkerställa allmänhetens förtroende för domstolarna genom att utesluta domare från handläggningen av mål i vilket hans eller hennes förhållande till någon av parterna eller saken är sådant att det kan innebära fara för partiskhet. Bestämmelserna om jäv ska tolkas och tillämpas i ljuset av de skilda grundläggande rättighetsregler som finns, vilka anger att var och en har rätt att få sin sak prövad av en opartisk och oberoende domstol. (Jfr ”Tekniska rådets jäv”, NJA 2022 s. 905 p. 6 och däri angivna avgöranden.)

I 4 kap. 13 § 10 rättegångsbalken anges att en domare är jävig om det annars (dvs. utöver de omständigheter som räknats upp i punkterna 1–9) föreligger någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i målet. Generalklausulen handlar om partiskhet, men har ansetts omfatta även annan särskild omständighet som inverkar på domarens oberoende i målet. För bedömningen av om jäv föreligger är inte endast domarens faktiska opartiskhet och oberoende av betydelse. Jäv kan även anses föreligga om det med ett objektivet betraktelsesätt föreligger någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för domarens opartiskhet eller oberoende. Att en part saknar förtroende för domaren är emellertid inte tillräckligt. Det måste också finnas en rimlig grund för partens åsikt att domaren inte är opartisk eller oberoende. (Jfr anført rättsfall p. 8 och 9 samt däri angivna avgöranden.)

En domare har inför rättegången ofta en åsikt om en rättsfråga som aktualiseras i målet. Detta medför inte att han eller hon är partisk, om han eller hon är beredd att följa sin övertygelse oberoende av vem som gynnas av tillämpningen. För att domaren dessutom ska vara oberoende måste han eller hon vara beredd att utan sidoblickar ompröva sin åsikt, ifall målet föranleder detta. I svensk rättspraxis har jäv generellt sett inte ansetts föreligga när en domare i ett lagstiftningsärende eller i en dom i annat mål eller i något rättsvetenskapligt sammanhang uttryckt en åsikt i en rättsfråga som aktualiseras i målet som denne ska döma i. (Jfr ”Pirate Bay”, NJA 2010 s. 274.) På annat sätt kan det

förhålla sig om en domare utanför tjänsten särskilt engagerat sig i en rättsfråga som ska bedömas i målet (jfr Tiby, Domarjäv, s. 215).

Bedömningen i detta fall

I en debattartikel införd i Aftonbladets nätupplaga den 20 augusti 2024 kommenterades ett domstolsavgörande där hovrätten dömde en 16-åring för mord till ett längre fängelsestraff. Rubriken löd: *”Kraftigt skärpta straff för unga mördare efter miss i lagen”*. Debattören menade att hovrätten frångått en sedan länge etablerad praxis avseende maxstraff för unga lagöverträdare. Hovrätten hade enligt debattören visserligen inte gjort fel, men skälet till att hovrätten kunde döma 16-åringen till ett så långt fängelsestraff berodde enligt honom på en lagstiftningsmiss. Det framgick att debattören var kritisk till utgången i hovrätten.

Samma dag publicerade nämndemannen Sven Pernils en kommentar till ett inlägg på plattformen X, som länkade till den aktuella debattartikeln. Kommentaren till inlägget löd: *”Skribenten yrar om etablerad praxis, något som måste brytas”*. Uttalandet är något motsägelsefullt, och det är svårt att med säkerhet uttala sig om Sven Pernils avsikt med inlägget. Uttalandet är dock ägnat att uppfattas som att han inte delade debattörens uppfattning utan ansåg att det strängare synsätt som lagändringen lämnar utrymme för också ska få genomslag.

Sven Pernils hade kort tid före publiceringen av den aktuella kommentaren deltagit i huvudförhandlingen i nu aktuellt mål i tingsrätten, där frågan om påföljd för unga lagöverträdare vid allvarlig brottslighet var av central betydelse för parterna. Vid publiceringen hade huvudförhandlingen i målet avslutats, men dom ännu inte meddelats.

Sven Pernils har alltså gett uttryck för sin åsikt i en rättsfråga vid en tidpunkt då parterna lagt fram sina argument och då en domare inom ramen för sitt uppdrag har att – utifrån gällande rätt och med beaktande av parternas argumentation – bilda sig en egen ståndpunkt i frågan. Den omständigheten att Sven Pernils gav uttryck för sin ståndpunkt i rättsfrågan offentligt vid den aktuella tidpunkten framstår som klart olämpligt. Det innebär dock inte i sig att han ska anses jävig.

För att jäv ska anses föreligga krävs det att Sven Pernils haft en förutfattad mening i rättsfrågan inför rättegången och att han inte varit beredd att ändra sin syn på denna utifrån förutsättningarna i det enskilda fallet, eller att det finns rimlig grund för att uppfatta att det förhållit sig på det sättet. Vare sig Sven Pernils kommentar i sig eller kommentaren sedd i det sammanhang där den publicerats ger enligt hovrätten underlag för en sådan slutsats. Någon annan utredning finns inte. Enligt hovrätten föreligger därmed, objektivt sett, inte någon sådan särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för Sven Pernils opartiskhet eller oberoende. Jävsinvändningen ska därför avslås.

Beslutet får inte överklagas (54 kap. 8 § rättegångsbalken).

Sanna Johansson
Protokoll uppvisat/

PARTSBILAGA

Klagande och motparter (Tilltalade)

1. Antony Falk, 20080702-9038

Frihetsberövande: Häktad

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Kristofer Stahre
Stahre Persson Advokatbyrå AB

2. Olivia Carlsson, 20080425-0025

Frihetsberövande: Häktad

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Carl-Henric Ringblom
Advokatfirman Evidentia HB

3. HAMSE Abdi Omar, 20061201-5859

Frihetsberövande: Häktad

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Sabina Saidi
Advokatfirman Bastling & Partners AB

4. KARDÖ Saman Fatah, 20011218-7950

Frihetsberövande: Häktad

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Robin Söder
Advokatbyrån Robin Söder AB

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Tobias Fälth
Försvarsadvokaterna Stockholm HB

5. Adnan Ali, 20051109-9491

Ombud och offentlig försvarare: Advokat Ramil Bisso
Advokatbyrån Omnia AB

Motpart (Åklagare)

Kammaråklagare Helena Nordstrand och assistentåklagare Tova Thuresson
Åklagarmyndigheten
Södra åklagarkammaren i Stockholm

Övriga klagande och motparter

Vårdnadshavare-part, målsägande och målsägandebiträden, se tingsrättens dom (partsställningen i hovrätten anges inte i detta beslut)